

מעדני הפרשה

רעיונות והגיגים בפרשת השבוע מאת הר' ישראל אהרן קלצקין - פרשת ויצא - ז' כסלו תשפ"ו

ויצא יעקב מבאר שבע

הרבה מיסודות הנהגת הקודש של בני ישראל מרומזים בשמות פרשיות התורה.

פעמיים בפרשיות התורה, מצאנו יציאה קודם ביאה, פרשת כי תצא קודמת לכי תבא והם סמוכים זה לזה וכן פרשת ויצא קודמת לפרשת בא שבחומש שמות.

(אכן, לענייני הלכה ומצוות למעשה, התורה היתה צריכה להתחיל בפרשת בא, כדאיתא ברש"י מיד בתחילת בתורה, 'לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם' שהיא כתובה בפר' בא, ואז היה בא קודם לכי תצא).

מצאנו בדומה לכך בזמירות שבת, שמשוררים בתוך סעודת ליל שבת קודש 'כל מקדש שביעי', שם נאמר: 'המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבא' וכמאמר הכתוב 'טוב אחרית דבר מראשיתו'.

והטעם שמזכירים יציאת השבת קודם ביאתה, כי עיקר גדול בעבודת השבת הקדושה, היא לשנות ולרוות מבאר המים החיים המפכים בכל השבת ולשאת את ההשפעות איתנו למוצאי שבת והלאה ואז 'נחלת יעקב יירש בלי מצרים נחלה' ו'כל שתא יומין מיניה מתברכין'.

זה נרמז בתחילת פרשת ויצא, שהיא הפרשה השביעית מתחילת התורה, וזה מרמז על שבת שהוא יום השביעי: 'ויצא יעקב מבאר שבע', בני יעקב יוצאים מלאים השפעות 'מבאר שבע' היום השביעי הוא יום השבת.

ואם נוהגים כך 'וילך חרנה' הולכים ומסתלקים כל מיני חרון אף של כל השבוע.

רמז לדבר: 'באר שבע' מוטעם 'מונח אתנחתא', כלומר, יש לנוח ביום השביעי ולקחת אתנחתא מהעבודה.

ויהיו תואמים לזה שני הפסוקים המסיימים את הפרשה 'ויעקב הלך לדרכו' ו'יקרא שם המקום ההוא מחנים', לשון רבים, ב' מחנות, היינו מחנה השבת שנמשך למחנה ימות החול, שהולך לדרכו עם ההשפעות משבת קודש, אכן פסוקים אלו שייכים לצאת השבת, שהרי תחילת הפרשה מרמזת על שבת קודש, והם שנים מעשרת הפסוקים שנוהגים לומר במוצאי שבתות על פי מה שכתב הרמב"ן זיע"א.

ובהמשך הזמירות למוצאי שבת קודש, מספרים מעשה ב'איש חסיד' שאליו הנביא סידר לו 'שמונה מאות אלף זהובים' שבלשון הגמ' ב"מ פז זהובים גדולים הם קנטרין.

זה גם נרמז במנין הפסוקים בפרשת ויצא, שמניינם 'קמ"ח', ר"ת ח' מאות קנטרין.

ונתן לי לחם לאכול

ידוע מספה"ק כי 'חלה' גימ' 7 במספר קטן, לרמז על יום השבת שבו אוכלים חלה, הוסיף גיסי הר' פנחס רובין שליט"א הברקה נפלאה, כי 'לחם' בגימ' 6 במספר קטן, כלומר, 6 ימים אוכלים 'לחם', וביום השביעי 'חלה'.

עשר אעשרנו לך

מכפל המילים 'עשר אעשרנו' למדו רבותינו שמצוה מן המובחר לתת חומש מהרווחים לצדקה.

החפץ חיים בספרו אהבת חסד, כותב, שעדיף לא לתת חומש בבת אחת, אלא לחלק מעשר ועוד פעם מעשר וביחד זה יצא חומש. ע"כ.

זה נרמז בפירוש בפסוק זה, שבקריאת התורה, המילה עשר מופרדת מהמילה אעשרנו, דהיינו, 'עשר' הוא בטעם טפחא שמפסיק את המשפט, ו'אעשרנו' הוא בטעם מרכא שמחובר למילה 'לך'.

רמז נוסף מרומז כאן בשילוב המילים והטעמים, שהרי קודם לנתינת מעשר, יש מצות תרומה לכהן, שהוא אחד מחמישים, וזה נרמז במילים 'עשר אעשרנו לך', לך גימ' נ' - אחד מחמישים, היינו, תתן את המעשרות, אחר שתתן לכהן חלקו שהוא כמנין 'לך'.

גם הטעם טפחא ירמז על כך, שהנותן אחד מחמישים היינו שניים ממאה, והמילה 'טפחא' גימ' צ"ח, כלומר, מתוך המאה תתן 2 לכהן וישאר בידך צ"ח.

כי מלאו ימי

יעקב אבינו הגיע לבית לבן לישא אשה כאשר היה בן שבעים ושבע שנים, שהרי קיבל את הברכות בן ס"ג שנים ואח"כ למד בישיבת שם ועבר י"ד שנה.

כאשר יעקב אבינו הציע ללבן 'אעבדך שבע שנים ברחל', כוונתו היתה להינשא לה מיד ולעבוד שבע שנים לאחר הנישואין, אך לבן ברשעותו רימהו מיד ואמר לו, מקודם תעבוד ואח"כ תקבל, מפני שרצה לרמותו בלאה ואז להכריחו לעבוד שבע שנים נוספות.

לזה אמר יעקב 'כי מלאו ימי', המילה 'מלאו' גימטריה 77, כלומר, כאשר הגעתי הנה כבר הייתי בן 77, שזה 60 שנה אחר גיל החופה שהוא 'בן י"ח לחופה' דהיינו כאשר מלאו י"ז שנים ונכנס לשנתו ה"ח, וזה נרמז גם במילה 'ימי' שהוא גימ' ס', כלומר, כבר עברו ס' שנים מאז היותי בן י"ז לחופה ובתכלית אני כבר בן שבעים ושבע.

הפעם אודה את ה'

בגמ' ברכות ז. איתא: מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה את ה' עד שבאה לאה והודתו שנאמר הפעם אודה את ה'.

השתתפתי השבוע בסעודת ברית מילה לבן שכני וידידי הר' יהושע הכהן וינשטוק שליט"א, דרש אבי הבן כהלכה: תמוה הדבר, שהרי אברהם עשה סעודה גדולה ביום הגמל את יצחק, ובודאי הודה אז להשי"ת וכי יעלה על דעתנו שהאבות הקדושים לא הודו על חסדים שעשה עמיהם השי"ת? והלא הם קיימו את כל התורה ובפרשת צו יש מצוה להביא קרבן תודה על חסדים שעשה השי"ת וכדאיתא בגמ' ארבעה צריכים להודות.

והרי יעקב היה בן 77 כשבא לבית לבן, ורבקה היתה מבוגרת מיעקב 34 שנים או 23 שנה, ב' שיטות, האם רבקה היתה בת ג' או בת י"ד כשנישאה, ולכן היה מבוגר ממנה).

ובהיות לו בנים, הם ירשוהו ולא יצטרך יעקב לקבל כספו של אותו רשע שביקש לעקור הכל.

ויקרא שמו שמעון

בפרשתנו מופיעה בפעם הראשונה בתורה המילה 'שמעון' והיא מתקשרת לרבי שמעון בר יוחאי שקשור למספר ל"ג. העמוד שבו מוזכר לידת שמעון היא עמוד ל"ג בתורה, וזה בפסוק ל"ג, ויש ח"י מילים בפסוק עד המילה שמעון, ובכל התנ"ך מופיע המילה 'שמעון' כמו שהוא ל"ג פעמים.

כי מששת את כל כלי

יעקב רוטן בלבן וטוען לו בצער רב 'כי מששת את כל כליי'. יש לציין, כי במסכת כלים מצאנו **ארבעה** סוגי כלים, דהיינו, כלים מחולקים לארבע קטגוריות.

ונתתי בהם סימן: דומם, צומח, חי מדבר.

דומם: כלי חרס, כלי אדמה, כלי אבנים, זכוכית וכדומה.

צומח: כלי עץ, כלי פשתן, קנים וכדומה.

חי: כלי עור, עצמות, טלפיים, כלי גללים, יוצא מן החי.

מדבר: כלי מתכות, שכמבשלים בו מוציא רעש, כדאיאת בגמ' 'דעביד תוך תוך', היינו שהתבשיל מבעבע ומרעיש.

וזה מרומז בטעם שעל המילים 'כל כלי' שהוא **רביעי**, כלומר, מששת את כל **ארבעת** סוגי הכלים שברשותי.

הנה לי בנים

התורה מספרת: 'ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי'.

ידידי הר' יאיר המבורגר הי"ו אמר לי אימרה נאה בשם ספר 'דברי מהר"י', דאיאת בגמ' 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, ע"י שיעסוק בתורה ויקרא קריאת שמע. ואם לא הועיל, יזכיר לו יום המיתה'.

ומה יעשו נשים שאינן עוסקות בתורה ופטורות מק"ש? על זה דרשו: 'נשים במאי זכיינן ששולחות בניהן ללמוד תורה, ועי"ז יהיה להם הנצחון ביצר הרע במקום ה'יעסוק בתורה'. וזה נתכוונה רחל באמרה: '**הבה לי בנים**' שאגדלם לתורה, ויעמוד לזכותי במלחמת היצר, **ואם אין מתה אנכי** שנותר לי רק העצה של 'יזכיר לו יום המיתה'.

הוספתי, כי לפי זה יתבאר תחילת הפסוק: 'ותקנא רחל באחותה', שהתורה נקראת אחות, ככתוב 'אמור לחכמה אחותי את', (וכמו שפירש הרמ"מ מרימנוב שאברהם אמר: 'אמרי נא אחותי את' ששרה מאפשרת לו ללמוד תורה), רחל קינאה בלאה קנאת סופרים, שיש לה על ידם את הזכות של 'יעסוק בתורה' ולזה ביקשה לזכות בבנים בני תורה.

ותירץ: בודאי האבות הצדיקים הודו להקב"ה על ניסים שאירעו להם שנחלצו מצרות וניצלו מאויביהם וכדו' אבל לאה, שילדה מיד אחר נישואיה והכל נראה טבעי, היא חידשה הדבר שיש להודות על חסדים כסדרם ולא רק על ניסים והצלה ממאורעות שהיה בהם סכנה.

אמרתי להרחיב דבריו, כי אמרו חז"ל 'למה היו האמהות עקרות? מפני שהקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים', ואם לתפילתן הוא מתאווה, להודאתם על אחת כמה וכמה, כמו שידוע מצדיקים שבתפילת הלל אומרים ד' פעמים בקשת 'אנא ה' לעומת ו' פעמים 'הודו לה'', כי ההודאה חביבה לפניו יותר מאשר הבקשה.

בדומה לזה: על המשנה בברכות 'מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר' פירשו: 'אמת ואמונה היא ארוכה לעומת השכיבנו שהיא תפילה קצרה', דרש ידידי הגה"ח ר' יהונתן דוד קרעש שליט"א, אמת ואמונה היא הודיה על הניסים והחסדים לכן היא ארוכה, השכיבנו היא תפילת בקשה והיא קצרה, על זה רמזו: 'מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר', כלומר תאריך ותרבה בהודאה יותר מאשר בבקשה.

טבעה של לאה היה להתפלל ולהודות תמיד על חלקה, כבר בקטנותה ביררה מה מעשיו של עשו ולא המתנה שיבואו להציע אותו עבורה, אלא הרבתה מיד בתפילה שלא יפול הרשע בחלקה, היא גילתה את הסוד הזה שצריך להודות על כל חסד גם אם לא היתה צרה לפני כן ואכן, למרות שילדה בנים מיד לאחר נישואיה, כאשר רק הבחינה שקיבלה בחלקה יותר מהממוצע, מיד הודתה, כמו שפירש"י.

לכן מוטעם **פשוט** על שני המילים 'ותאמר הפעם' כלומר, גם בדברים פשוטים שנראה כדבר טבעי, היא הודתה להקב"ה.

ניחשתי ויברכני ה' בגללך

פירש"י 'על ידך באה לי ברכה, כשבאת לכאן לא היו לי בנים... ועכשיו היו לו בנים'.

יתבאר באופן נפלא, מדוע לא היו ללבן בנים עד שיעקב נשא את בנותיו ומדוע לאחר מכן נולדו לו בנים.

אמרו חז"ל ב"ב קט': 'הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה' ואילו היו אז בנים ללבן, שבודאי היו יונקים את חינוכו הרע ונראים כמוהו, ויעקב היה בודק באחיה, היה נאלץ לעשות השידוך מתוך הכרח, שהרי הוריו ציווהו לישא מבנות לבן.

לכן נתן ה' ללבן רק בנות בלי בנים, שלא יהיה לו צורך לבדוק באחיה, וממילא לא יהיה אי נעימות ליעקב לעשות את השידוך של האמהות הצדקניות.

אולם לאחר מכן, כאשר ראה יעקב את דרכי לבן, שכל רכושו הושג ברמאות ובמרמה, לא רצה יעקב הצדיק ליהנות מרכושו של לבן הרשע, לכן התפלל שיוולדו לו בנים, למרות שלבן כבר היה אז יותר מבן 100 שנים.

ברכת מזל טוב

לידיד נפשי, אחייני החשוב והיקר איש החסד וטוב הלב ר' **ישראל קלצקי** שליט"א ונו"ב תחי' בן אחי הרה"צ ר' **שמואל** שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בשמחת הבר מצוה לבנו היקר **בן ציון שרגא** נ"ו, יזכו לרוות הרבה נחת דקדושה מכל יוצ"ח, אכ"ר.

המעוניין לקבל הגליון לאימייל מדי שבוע, יכתוב לכתובת דלהלן maadoney@gmail.com